

Paula Reczek*

Sytuacja wykwalifikowanych i niewykwalifikowanych pracowników w warunkach *offshoringu*

Słowa kluczowe: *offshoring*, *outsourcing*, pracownicy wykwalifikowani, pracownicy niewykwalifikowani
Keywords: *offshoring*, *outsourcing*, low skilled employees, high skilled employees

Wprowadzenie

Obserwowane procesy globalizacyjne zmieniają zachowania podmiotów gospodarczych i sytuację na rynku pracy. W niniejszym artykule uwaga zwrócona zostanie na *offshoring* (czyli przenoszenie części działalności lub produkcji za granicę) oraz jego wpływ na podział pracy i dochodu w krajach, które z niego korzystają. Celem opracowania jest zbadanie, kto na rynku pracy korzysta, a kto traci na *offshoringu*. Przedmiotem analizy jest przegląd najnowszej literatury dotyczącej *offshoringu*.

Globalizacja, *outsourcing* i *offshoring*

J. Stiglitz¹ określa globalizację jako mocniejszą integrację państw oraz ludzi na świecie, która jest spowodowana obniżeniem kosztów transportu i telekomunikacji oraz zniesieniem barier w przepływach dóbr i usług, kapitału, ludzi i wiedzy między krajami.

Jednym z przejawów procesu globalizacji jest *offshoring*. Możliwość przenoszenia biznesu do innych krajów pozwala na wykorzystanie odległych geograficznie zasobów i stwarza możliwość obniżenia kosztów działalności (przenoszenie zwykle następuje

* Magister Paula Reczek jest doktorantką na Wydziale Ekonomii i Zarządzania Akademii Leona Koźmińskiego w Warszawie. E-mail: paulareczek@poczta.fm.

¹ J. Stiglitz, *Globalizacja*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007.

z bogatych krajów zachodnich do biedniejszych krajów rozwijających się). *Offshoring* sprawia, że poszczególne części działalności i produkcji prowadzone są jednocześnie w wielu miejscach na Ziemi, co zwiększa współzależność między podmiotami i krajami.

Definicja *outsourcingu* mówi o wydzieleniu funkcji czy działu przedsiębiorstwa poza jego strukturę, nie określając położenia zleceniobiorcy².

Kiedy przedsiębiorstwo przenosi realizację procesów produkcyjnych czy usługowych poza granicę swojego kraju, to proces taki nazywany jest *offshoringiem*. Produkcja zagranicą może być realizowana w ramach filii własnego przedsiębiorstwa (*captive offshoring*) bądź przez zagranicznego kontrahenta, co nazywane jest wtedy *offshore outsourcingiem*³.

T. Friedman w swej książce *Świat jest płaski*⁴ wymienia kilka przyczyn nasilenia się procesów globalizacyjnych. Są to: rozwój technologii i technik komunikacyjnych, w tym dostęp do szerokopasmowego internetu, powszechny dostęp do informacji, standaryzacja procesów produkcji i narzędzi pracy. Szczególnym czynnikiem wpływającym na zachodzące zmiany jest otworzenie się w latach dziewięćdziesiątych XX wieku dużych obszarów gospodarczych, takich jak Indie, Chiny, Europa Wschodnia oraz Ameryka Łacińska (kiedy to ponad 1,5 mld osób wpłynęło na rynek globalny z zamkniętych dotąd systemów polityczno-gospodarczych).

Pogłębianie się procesów globalizacyjnych może znaleźć swoje odzwierciedlenie w zmianach przepływów kapitałowych oraz zwiększającym się udziale handlu zagranicznego w globalnej produkcji. Przenoszenie produkcji i usług do krajów niskokosztowych w pewnym zakresie widać w bezpośrednich inwestycjach zagranicznych (zakładanie filii lub finansowanie długoterminowe z przejściem kontroli nad firmą lokalną) umiejscowionych w krajach rozwijających się. W sposób bezpośredni *offshoring* widać w postaci części tak zwanych niekapitałowych formach produkcji (*non-equity modes* – NEM).

UNCTAD⁵ umieszcza NEM pomiędzy handlem a zagranicznymi inwestycjami bezpośrednimi (podwykonawstwo dóbr i usług w przemyśle, zlecenia na produkcję rolną, sprzedaż prawa innej firmie na produkcję swoich produktów, franczyza, kontrakt menedżerski, koncesje, przejęcia oraz wspólne przedsięwzięcia, czyli kontrakty *joint venture*).

W 2010 roku wielkość NEM przekraczających granice państw była szacowana na 2 bln USD, z czego 1,1–1,3 bln to zamówienia na produkcję i *outsourcing* usług (czysty

² M. Trocki, *Outsourcing. Metoda restrukturyzacji działalności gospodarczej*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2001; Ch.L. Gay, *Outsourcing strategiczny: koncepcja, modele i wdrażanie*, Oficyna Ekonomiczna, Kraków 2002.

³ UNCTAD, http://www.unic.un.org.pl/wir/wir2004_offshoring.php (10.09.2014).

⁴ T.L. Friedman, *Świat jest płaski. Krótka historia XXI wieku*, Rebis, Poznań 2006.

⁵ UNCTAD, *World Investment Report. Non-equity Modes of International Production and Development*, Geneva 2011, http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2011_en.pdf, s. 125, 128 (10.09.2014).

offshoring)⁶. Wzrastająca wartość NEM pokazuje coraz szerszy zakres korzystania z *offshoringu*⁷.

Dodatkowo liczba zawodów (zwłaszcza w sferze usług), które mogą być wykonywane w innych krajach, wzrasta. To, czy dana usługa może być dostarczona z innego kraju, w głównej mierze będzie zależne od tego, czy można ją dostarczyć drogą elektroniczną bez większego uszczerbku na jakości. Według szacunków w samych tylko Stanach Zjednoczonych około 42–56 mln miejsc pracy może być relokowane⁸.

Zjawiska demograficzne na globalnym rynku pracy

Zjawiska demograficzne sprawiają, że to kraje rozwijające się mają największy liczebnie dopływ siły roboczej. Jeśli Światowa Organizacja Pracy⁹ się nie myli w swych przewidywaniach, to w 2020 roku światowa siła robocza (191 krajów, ludność powyżej 15 roku życia) może wzrosnąć o blisko 300 mln, z czego 240 mln to Azja i Afryka. Europa się skurczy, a Ameryka Północna odnotuje niewielki dopływ. Z każdym rokiem po 2020 obecna różnica między Azją i Afryką a resztą świata w napływie pracowników na rynki może się pogłębiać. Wystarczy zaznaczyć, że w 2013 roku liczba dzieci i młodzieży (ludność poniżej 15 roku życia), która nie weszła jeszcze na rynek w świecie (191 krajów), wynosiła ponad 1,85 mld, z czego prawie 1,1 mld zamieszkiwało Azję, a około 0,44 mld – Afrykę¹⁰.

Rozwój technologii sprawia, że rzadkie i wysokie umiejętności są w cenie. Liczba ludzi z wyższym wykształceniem rośnie, ale liczba ludności bez wykształcenia, patrząc w skali całego świata, wzrasta jeszcze szybciej¹¹. Dane OECD¹² dotyczące studiów III stopnia pokazują wzrost udziału krajów rozwijających się w globalnej puli talentów. Jeśli obecny trend się utrzyma, to w 2020 roku 40% ludzi przed 34 rokiem życia w krajach G-20 i OECD będą stanowić Chińczycy oraz Indusi. Stany Zjednoczone wraz z Europą osiągną około 25%.

⁶ Tamże.

⁷ P. Reczek, *Podział pracy i dochodu w warunkach offshoringu*, w: *Nowe nurty w zarządzaniu i w ekonomii*, red. C. Szmidi, Poltext, Warszawa 2014.

⁸ A. Blinder, *How Many U.S. Jobs Might Be Offshorable?*, „CEPS Working Paper” 2007, no. 142, <http://www.princeton.edu/ceps/workingpapers/142blinder.pdf> (10.09.2014).

⁹ ILO (Światowa Organizacja Pracy), http://laborsta.ilo.org/applv8/data/EAPEP/eapep_E.html (10.08.2014).

¹⁰ P. Reczek, dz. cyt.

¹¹ UN, *Population Prospects: The 2004 Revision Population Database*, za: IMF, *World Economic Outlook, Spillovers and Cycles in the Global Economy*, April 2007, Chapter 5: The Globalization of Labor.

¹² OECD, *Education Indicators in Focus*, May 2012.

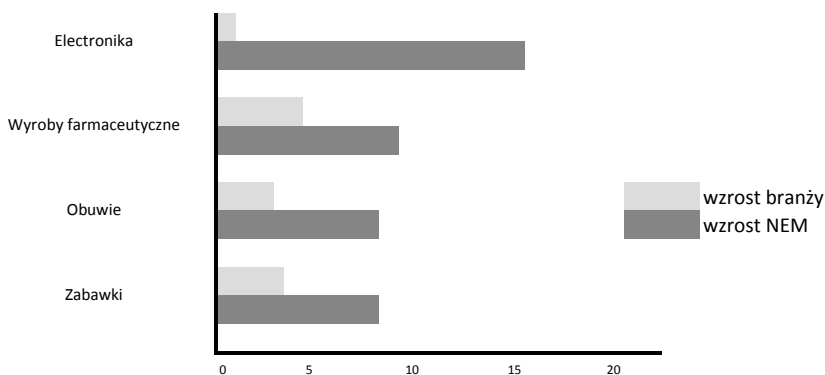
Kto korzysta, a kto traci na rynku pracy w warunkach *offshoringu*

W. Stolper i P. Samuelson¹³ w rozumowaniu zbieżnym z modelem Heckschera-Ohlina twierdzą, że skutkiem tego, że produkcja wzrasta zgodnie z obfitością danego czynnika produkcji, jest tendencja do wyrównywania cen między państwami. Mechanizm opisany przez autorów funkcjonuje w ekonomii jak efekt Stolpera-Samuelsona.

Zakładając prawdziwość efektu Stolpera-Samuelsona, nierówności dochodowe we względnie ubogim kraju powinny się zmniejszać na skutek jego aktywności eksportowej w gospodarce światowej. Kraj taki produkuje i eksportuje dobra wysokopracochłonne z wykorzystaniem niewykwalifikowanych robotników, co generuje popyt na ich prace i podnosi ich wynagrodzenia, zmniejszając nierówności dochodowe w kraju¹⁴.

Tymczasem w rzeczywistości kraje rozwijające się również borykają się z problemem nierówności dochodowych, co widać, analizując zmiany we współczynniku Giniego mierzącego odchylenie między rzeczywistym a równym podziałem dochodu. Według danych Banku Światowego Indie w 1983 roku miały współczynnik wynoszący 0,311, w 2005 roku – 0,334, a w 2010 roku – 0,339. Chiny w 1981 roku odnotowały współczynnik na poziomie 0,291, by w pierwszej dekadzie XXI wieku skoczyć do ponad 0,42 (im współczynnik mniejszy, tym mniejsza rozpiętość dochodowa w danym kraju)¹⁵. Dlaczego tak się dzieje? Czy jest, a jeśli tak, to jaki wpływ *offshoringu* na sytuację pracowników?

Rysunek 1. Szacunkowe porównanie: wzrost sprzedaży NEM (zlecenia na produkcję) vs wzrost sprzedaży w danej branży w okresie 2005–2010, w procentach

Źródło: UNCTAD. (2011). World Investment Report. Szacunki dla NEM oparte 10 największych dostawcach w każdej branży

¹³ W. Stolper, P. Samuelson, *Protection and Real Wages*, „The Review of Economic Studies” 1941, vol. 9, no. 1, http://www.sba.muohio.edu/dunlevja/Course%20Links/EC441/stolper_samuelson.pdf (10.09.2014).

¹⁴ J. Tomkiewicz, *Income Inequality and the Current Phase of Globalization*, referat wygłoszony podczas konferencji naukowej „Zarządzanie i polityka gospodarcza dla rozwoju” zorganizowanej przez TIGER na Akademii Leona Koźmińskiego w Warszawie 10–11 października 2013.

¹⁵ P. Reczek, dz. cyt.

G. Hanson i A. Harrison¹⁶ badali sytuację pracowników na meksykańskim rynku pracy. Zaobserwowali oni po roku 1995, kiedy to nastąpiło zniesienie barier handlowych (do tej pory chroniących rynek meksykański), że znacząco wzrosła relatywna różnica w wynagrodzeniach między pracownikami wykwalifikowanymi i niewykwalifikowanymi z jednocześnie niewielką zmianą we względnej liczbie zatrudnionych. Największe reformy ograniczające protekcjonizm krajowy dotyczyły tych branż, w których przeważali pracownicy niewykwalifikowani. Autorzy konkludują, że w momencie zniesienia barier w handlu Meksyk został wystawiony na konkurencję z Chinami (obfitującymi w tanią siłę roboczą), co spowodowało spadek względnych płac pracowników niewykwalifikowanych w tym kraju.

R. Feenstra¹⁷ próbuje podjąć temat wpływu *offshoringu* na wynagrodzenia pracowników. Proponuje model z trzema dobrami i czterema czynnikami produkcji. Model ten pozwala na analizę relacji między cenami części produkcji a wynagrodzeniami, gdyż dwa z dóbr to półprodukty, a trzecie to dobro finalne. Okazuje się, że import do Stanów Zjednoczonych półproduktów powoduje spadek względnych płac czynnika produkcji w Ameryce (pracowników niewykwalifikowanych). Następnie Feenstra wprowadza kontinuum półproduktów analogicznie do modelu R. Dornbuscha, S. Fischera i P. Samuelsona¹⁸. Zakłada też większą obfitość Stanów Zjednoczonych w technologii i kapitał niż zagranica oraz że zagranica będzie zwiększać swoją technologię i kapitał dzięki zwiększeniu udziału *offshoringu* w imporcie do Stanów Zjednoczonych. To z kolei powoduje wzrost względnych wynagrodzeń pracowników wykwalifikowanych w obu krajach. W Stanach Zjednoczonych dlatego, że łatwiejsze zadania zostaną przeniesione, natomiast te, które zostaną, są zaawansowane i dają większy produkt krańcowy (większą płacę). W kraju tańszym dlatego, że pracownicy w krajach goszczących wykonują zadania wymagające większych umiejętności, niż wykonywali do tej pory. W obu krajach względne płace pracowników niewykwalifikowanych spadają. Najbardziej poszkodowani są pracownicy niewykwalifikowani ze Stanów Zjednoczonych, obniżenie ich wynagrodzeń jest jednak w pewnej mierze rekompensowane spadkiem cen dóbr finalnych, do których produkcji skorzystano z *offshoringu* (tanie produkty w supermarketach).

Jak pokazuje Feenstra, *offshoring* ma wpływ na zapotrzebowanie na pracę w ramach tej samej branży. Wnioski Feenstry wydają się potwierdzać wyniki badań Hansona

¹⁶ G. Hanson, A. Harrison, *Trade Liberalization and Wage Inequality in Mexico*, „Industrial and Labor Relations Review” 1999, vol. 52, no. 2, <http://www.jstor.org/stable/2525166> (10.09.2014).

¹⁷ R. Feenstra, *Advanced International Trade: Theory and Evidence*, Davis, and National Bureau of Economic Research, University of California 2002, <http://phamtrung.wikispaces.com/file/view/Advanced+International+Trade+Theory+and+Evidence.pdf> (10.09.2014).

¹⁸ R. Dornbusch, S. Fischer, P. Samuelson, *Heckscher-Ohlin Trade Theory with a Continuum of Goods*, „Quarterly Journal of Economics” 1980, vol. 95, no. 2, <http://www.hec.unil.ch/ocadot/ATdocs/papers/dornbusch.pdf> (10.09.2014).

i Harrisona oraz wspierają obserwowane współcześnie wzrastające różnice dochodowe zarówno w krajach rozwiniętych, jak i rozwijających się.

Feenstra w swej pracy *Offshoring in the Global Economy: Microeconomic Structure and Macroeconomic Implications* z 2010 roku przypomina, że spadek płac robotników niewykwalifikowanych w stosunku do pracowników wykwalifikowanych był analizowany przez P. Krugmana i E. Leamera. Krugman twierdził, że w dużych gospodarkach rozwój technologii wymaga umiejętności i to podniosło płace pracowników wykwalifikowanych, co z kolei zostało zanegowane przez Leamera. Feenstra konkluduje, że żaden z wymienionych naukowców nie mógł tak naprawdę wyjaśnić zjawiska wzrostu płac pracowników wykwalifikowanych, gdyż ich rozumowanie nie uwzględniało procesu przenoszenia działalności i produkcji do innych krajów, co ma odzwierciedlenie w produkcji materiałów i półproduktów (analiza kontinuum produktów użyta przez Feenstrę vs. analiza dóbr finalnych, którymi posługiwali się Krugman i Leamer).

Również G. Grossman i E. Rossi-Hansberg¹⁹ zaznaczają, że we współczesnej gospodarce występuje przepływ działań i dodawanych wartości, a nie wymiana dóbr finalnych. Proponują sformułowanie *trade task*, czyli handel zadaniami, co zostaje zaadaptowane w ich modelu jako kluczowe założenie przy uzupełniającej tylko roli wymiany dobrami finalnymi. Jednocześnie autorzy ci informują, że mimo bogatej literatury naukowej na temat globalizacji produkcji tak naprawdę nie ma jeszcze wyznaczonych ram pozwalających analizować współczesną międzynarodową organizację łańcucha zadań i jej wpływ na ceny, alokację zasobów czy dobrobyt. „Przekształcenie” dóbr w poszczególne zadania łańcucha doprowadziło tych autorów do wniosku, że można zaobserwować efekt produktywności wynikający z poprawiania technologii używanej do poszczególnych wymiennalnych zadań (*trade tasks*), co prowadzi do spadku kosztów produkcji tych zadań i pomnaża technologiczny czynnik w produkcji. Efekt technologiczny jest tym większy, im większy jest wolumen zadań do relokacji. Autorzy twierdzą, że efekt technologiczny bezpośrednio wpływa na te czynniki, za pomocą których wytwarzane są zadania upraszczane do łatwiejszego *offshorowania*. Poprzez usprawnienia w zadaniach przeznaczonych do przeniesienia do krajów tańszych produktywność pracowników niewykwalifikowanych rośnie i ich wynagrodzenia przy innych czynnikach niezmiennych też rosną. W momencie zmaterializowania się *offshoringu* następuje wpływ na relatywne ceny zadań/dóbr (obniżenie kosztów), co ma odzwierciedlenie w presji na obniżenie wynagrodzeń pracowników niewykwalifikowanych. Dalej autorzy twierdzą, że po zmaterializowaniu się *offshoringu* uwolnieni pracownicy muszą być zaabsorbowani do innej

¹⁹ G. Grossmana, E. Rossi-Hansberg, *Trading Tasks: A Simple Theory of Offshoring*, „American Economic Review” 208, vol. 98, no. 5, <http://www.princeton.edu/~erossi/TT.pdf?referer=http%3A%2F%2Fscholar.google.pl%2Fscholar%3Fhl%3Dpl%26q%3DGene%2BGrossman%2B%25282008%2529%26btn-G%3D%26lr%3D#search=%22Gene%20Grossman%20%282008%29%22> (10.09.2014).

działalności w kraju, co może skutkować (choć nie musi) spadkiem ich płac. Niektórzy z takich pracowników zwiększyli swoje umiejętności w drodze wzrostu produktywności zadań przygotowywanych wcześniej pod *offshoring* i mogą zacząć odgrywać rolę bardziej wykwalifikowanych w innych przemyślach. Grossman i Rossi-Hansberg wnioskuje, że polityka handlowa powinna być oparta na zadaniach, nie zaś dobrach finalnych, a podatki nałożone na wartości dodane, a nie na całkowitą wartość dóbr. Globalizacja wymaga nowego podejścia do zbierania danych i użyteczności danych handlowych. Obecny zapis transakcji obowiązuje od wielu lat. Ostatnio WTO i OECD zaczęły wspólnie publikować wielkości wartości dodanej, co stwarza możliwość dokładniejszych analiz handlu i *offshoringu*.

Można powiedzieć, że *offshoring* zastępuje w pewnym sensie mobilność siły roboczej. Praca stała się mobilna poprzez dostęp do i wykorzystanie pracowników z innych krajów. Jeśli firma decyduje się na przeniesienie swojej produkcji do kraju niskokosztowego, a struktura produkcji *offshore* się zmienia, obejmując nie tylko produkcję dóbr wymagających niskiej kwalifikacji, ale również dóbr bardziej zaawansowanych, to także w kraju niskokosztowym zapotrzebowanie na umiejętności będzie wzrastać. Takie rozumowanie wydaje się wsparte przedstawionym wcześniej wnioskowaniem Grossmana i Rossi-Hansberga²⁰.

D. Winkler²¹ przeprowadziła analizę literatury dotyczącej skutków *offshoringu* na rynku pracy w różnych krajach rozwiniętych. Badanie wykazało, że wszystkie prześledzone pozycje opublikowane po roku 2002 wskazywały albo pozytywny wpływ *offshoringu* na produktywność pracowników, albo brak było dowodów na inny stan rzeczy. Przegląd literatury na temat popytu na pracę w warunkach *offshoringu* pokazał, że *offshoring* negatywnie wpłynął na względny popyt na pracowników niewykwalifikowanych; jedna praca wykazała brak dowodów. Udowodniony natomiast został pozytywny wpływ *offshoringu* na względne zapotrzebowanie na pracowników wykwalifikowanych (trzy prace wskazywały na pozytywny efekt, a jedna na brak dowodów).

A. Burstein i J. Vogel²² pośrednio wspierają pogląd o wpływie *offshoringu* na wynagrodzenia pracowników poprzez uwzględnienie firm wielonarodowych w rozważaniach. Autorzy ci badali, do jakiego stopnia produkcja międzynarodowa (poprzez ulokowane w krajach rozwijających się filie firm międzynarodowych) odpowiada za wzrost premii za umiejętności w krajach rozwiniętych i rozwijających się. Premia za umiejętności rozumiana była jako wzrost w płacach względnych pracowników wykwalifikowanych do

²⁰ P. Reczek, dz. cyt.

²¹ D. Winkler, *Service Offshoring and Its Impact on the Labour Market. Theoretical Insights, Empirical Evidence, and Economic Policy Recommendations for Germany*, Physica-Verlag A Springer Company, Berlin-Heidelberg 2009.

²² A. Burstein, J. Vogel, *Globalization, Technology, and the Skill Premium: A Quantitative Analysis*, „NBER Working Paper” 2010, no. 16459, <http://www.nber.org/papers/w16459> (10.09.2014).

niewykwalifikowanych. Okazało się, że opracowany przez nich model wskazał, że działalność poprzez filie firm wielonarodowych jest tak samo istotna jak wymiana handlowa. W modelu za okres 1966–2006 handel oraz produkcja międzynarodowa spowodowały około 5-procentowy wzrost premii za umiejętności w Stanach Zjednoczonych oraz około 6,5-procentowy w krajach ubogich w umiejętności.

R. Rajan²³ pokazuje, że wpływ *offshoringu* na rynek pracy i dobrobyt kraju przenoszącego działalność zależy od elastyczności substytucji między pracą krajową a wkładem pracy z *offshoringu*. Twierdzi on, że jeśli praca krajowa i *offshoringowa* są wystarczająco komplementarne, to *offshoring* poprawia dobrobyt pracowników krajowych (obniżenie bezrobocia, wzrost płacy) i dobrobyt kraju. Jeśli natomiast praca krajowa jest łatwo zastępowalna pracą z krajów tańszych, to sytuacja niekorzystnie wpływa na pracowników krajowych (spadki wynagrodzeń, wzrost bezrobocia). Następuje również wzrost nierówności w dystrybucji dochodu (gdyż zyski firm rosną, a płace spadają).

Globalizacja umożliwia firmom rejestrowanie swej działalności w różnych miejscach na Ziemi oraz korzystanie z tak zwanych cen transferowych. Firmy coraz częściej korzystają z tych możliwości, by płacić jak najmniej podatków.

Według „The Economist”²⁴ The Boston Consulting Group szacuje, że około 8 bln USD pochodzących z prywatnych źródeł (ze 123 bln globalnie) jest ulokowanych poza granicami kraju – w tak zwanych rajach podatkowych. J. Henry (były główny ekonomista McKinsey) uważa, że suma umiejscowiona w rajach podatkowych to nawet 21 bln. W Stanach Zjednoczonych zyski korporacyjne mierzone udziałem w PKB sięgają rekordowych wyników, podczas gdy wpływy z podatku od firm w stosunku do federalnego dochodu pozostają na tym samym poziomie. Rejestracja zysków firm poza krajem pochodzenia utrudnia proces przewidywania wpływów podatkowych danego państwa i zmienia strumień dochodów podatkowych, co z kolei wpływa na możliwości redystrybucyjne państwa i jego regulacje w podziale dochodu.

Podsumowanie

Offshoring prowadzi do zmian w podziale pracy i dochodu. Pracownicy wysoko wykwalifikowani otrzymują premię za umiejętności i to zarówno w krajach przenoszących, jak i przyjmujących. Jeśli *offshoring* dotyka pracę łatwo zastępowalną, to najbardziej poszkodowaną grupą są pracownicy nisko wykwalifikowani w krajach, z których przenoszona jest działalność. Jednocześnie *offshoring* sprawia, że ceny w koszyku dóbr podsta-

²³ R. Rajan, *Offshoring, Unemployment, and Welfare with Risk Averse Workers*, Current Draft, University of California – Irvine 2013, http://www.economics.uci.edu/~pranjan/papers/offshoring_policy.pdf (10.09.2014).

²⁴ „The Economist” 2013, Special Report: Offshore Finance, February.

wowych nie wzrastają, co korzystanie wpływa na wszystkich konsumentów i w pewnej mierze neutralizuje pogarszające się dochody najsłabszych grup społecznych.

Liczba pracowników niewykwalifikowanych na światowym rynku pracy wzrasta w stosunku do ogółu pracowników. Rosną nierówności dochodowe ludności zarówno w krajach rozwiniętych (przenoszących działalność), jak i rozwijających się (świadczących *offshoring*). Dodatkowo nie wszystkie zyski przedsiębiorstw są rejestrowane zgodnie z oryginalnym „pochodzeniem” firmy. Część zysków rejestrowana jest w tak zwanych rajach podatkowych, by uniknąć fiskalizmu, co ma wpływ na krajowe wpływy podatkowe. To z kolei może mieć znaczenie dla polityki redystrybucyjnej państwa, położenia pracowników niewykwalifikowanych i ludzi bezrobotnych (negatywny wpływ na zasiłki i programy pomocowe państwa).

Jeśli przewidywania A. Blindera co do „mobilności” miejsc pracy się sprawdzą oraz jeśli obecne tendencje demograficzne będą się utrzymywać, to skala *offshoringu* może się zwiększać w przyszłości, co zwiększy jego wpływ na krajowe i zagraniczne rynki pracy.

Literatura

- Bank Światowy, <http://data.worldbank.org/indicator/SI.POV.GINI>.
- Blinder A., *How Many U.S. Jobs Might Be Offshorable?*, „CEPS Working Paper” 2007, no. 142, <http://www.princeton.edu/ceps/workingpapers/142blinder.pdf>.
- Burstein A., Vogel J., *Globalization, Technology, and the Skill Premium: A Quantitative Analysis*, „NBER Working Paper” 2010, no. 16459, <http://www.nber.org/papers/w16459>.
- Dornbusch R., Fischer S., Samuelson P., *Heckscher-Ohlin Trade Theory with a Continuum of Goods*, „Quarterly Journal of Economics” 1980, vol. 95, no. 2, <http://www.hec.unil.ch/ocadot/ATdocs/papers/dornbusch.pdf>.
- Feenstra R., *Advanced International Trade: Theory and Evidence*, Davis, and National Bureau of Economic Research, University of California 2002, <http://phamtrung.wikispaces.com/file/view/Advanced+International+Trade+Theory+and+Evidence.pdf>.
- Feenstra R., *Offshoring in the Global Economy: Microeconomic Structure and Macroeconomic Implications*, MIT Press, Cambridge, Massachusetts–London 2010.
- Friedman T.L., *Świat jest płaski. Krótka historia XXI wieku*, Rebis, Poznań 2006.
- Gay Ch.L., *Outsourcing strategiczny: koncepcja, modele i wdrażanie*, Oficyna Ekonomiczna, Kraków 2002.
- Grossmana G., Rossi-Hansberg E., *Trading Tasks: A Simple Theory of Offshoring*, „American Economic Review” 2008, vol. 98, no. 5, <http://www.princeton.edu/~erossi/TT.pdf?referer=http%3A%2F%2Fscholar.google.pl%2Fscholar%3Fhl%3Dpl%26q%3DGene%2BGrossman%2B%25282008%2529%26btnG%3D%26lr%3D#search=%22Gene%20Grossman%20%282008%29%22>.
- Hanson G., Harrison A., *Trade Liberalization and Wage Inequality in Mexico*, „Industrial and Labor Relations Review” 1999, vol. 52, no. 2, <http://www.jstor.org/stable/2525166>.
- ILO (Światowa Organizacja Pracy), http://laborsta.ilo.org/applv8/data/EAPEP/eapep_E.html.

- IMF, *World Economic Outlook, Spillovers and Cycles in the Global Economy*, April 2007, Chapter 5: *The Globalization of Labor*.
- Oczkowska R., *Offshoring jako szansa wykorzystania globalnych zasobów kapitału ludzkiego*, www.ur.edu.pl/file/21659/15.pdf.
- OECD, *Education Indicators in Focus*, May 2012.
- Rajan R., *Offshoring, Unemployment, and Welfare with Risk Averse Workers, Current Draft*, University of California – Irvine 2013, http://www.economics.uci.edu/~pranjan/papers/offshoring_policy.pdf.
- Reczek P., *Podział pracy i dochodu w warunkach offshoringu*, w: *Nowe nurty w zarządzaniu i w ekonomii*, red. C. Szmidt, Poltext, Warszawa 2014.
- Stiglitz J., *Globalizacja*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007.
- Stolper W., Samuelson P., *Protection and Real Wages*, „The Review of Economic Studies” 1941, vol. 9, no. 1, http://www.sba.muohio.edu/dunlevja/Course%20Links/EC441/stolper_samuelson.pdf.
- Tomkiewicz J., *Income Inequality and the Current Phase of Globalization*, referat wygłoszony podczas konferencji naukowej „Zarządzanie i polityka gospodarcza dla rozwoju” zorganizowanej przez TIGER na Akademii Leona Koźmińskiego w Warszawie 10–11 października 2013.
- Trocki M., *Outsourcing. Metoda restrukturyzacji działalności gospodarczej*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2001.
- „The Economist” 2013, Special Report: *Offshore Finance*, February.
- UN, *Population Prospects: The 2004 Revision Population Database*.
- UNCTAD, http://www.unic.un.org.pl/wir/wir2004_offshoring.php.
- UNCTAD, *World Investment Report. Non-equity Modes of International Production and Development*, Geneva 2011, http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2011_en.pdf.
- Winkler D., *Service Offshoring and Its Impact on the Labour Market. Theoretical Insights, Empirical Evidence, and Economic Policy Recommendations for Germany*, Physica-Verlag A Springer Company, Berlin–Heidelberg 2009.

Streszczenie

Obserwowane procesy globalizacyjne zmieniają sytuację na rynku pracy. Jednym z przejawów globalizacji jest zjawisko *offshoringu*, czyli przenoszenia działalności gospodarczej poza granice kraju. Wpływ *offshoringu* na rynek pracy, zwłaszcza na sytuację pracowników w krajach wysoko rozwiniętych, wzbudza kontrowersje. Pojawiły się liczne artykuły ostrzegające przed utratą miejsc pracy. Jednocześnie relatywnie niewiele badań poświęconych jest analizie tego, jak *offshoring* wpływa na podział pracy i dochodu, co stanowi problem badawczy niniejszego artykułu. Celem opracowania jest pokazanie, kto zyskuje, a kto traci na rynku pracy w warunkach *offshoringu*. W części pierwszej przedstawione zostały podstawowe pojęcia, różnica między *outsourcingiem* a *offshoringiem* oraz przyczyny nasilania się tych zjawisk. Następnie omówione zostały tendencje demograficzne na światowym rynku pracy, by w ostatniej części pracy wykazać różny wpływ *offshoringu* na sytuację pracowników wykwalifikowanych i niewykwalifikowanych.

Offshoring and its impact on high skilled and low skilled employees

'Globalization' has been changing the situation in the labour market. One of the aspects of this phenomenon is offshoring, which is the movement of the business process or its part abroad. There are controversies about the impact of offshoring on the labour market, especially in the developed countries, where people feel uncertainty about their jobs.

There is a number of studies on globalization, and there are articles warning people against losing their jobs. On the contrary there are deficiencies in the existing research on how offshoring influences work and income distribution, which is the main topic of this work.

The objective of this article is to show who wins and who loses in the labour market in offshoring. The first section of this article covers the main definitions, the difference between offshoring and outsourcing and the reasons why these phenomena have been increasing in the last decades. The second section is dedicated to indicate demographic tendencies in the global

labour market. The last part will cover the review of the latest literature to show how differently offshoring impacts skilled and unskilled employees.

Translated by Paula Reczek